

มาตรการกักขังแทนค่าปรับกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*

THE CONFINEMENT MEASURE INSTEAD OF AND ECONOMIC AND INEQUALITY IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM

ศิวัธ ลายคราม¹, เศรษฐวิชัย นาคเพ็ง², กัญญาณัฐ แก้วกุ่ม³ และ ณวัฒน์ ดาตุ⁴

Siwarut Laikram¹, Setthawich Nakpeng², Kanyanat Kaeokung³ and Nuwat Tatu⁴

¹⁻⁴สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

¹⁻⁴School of Law, Walailak University, Thailand

Email: Laikramnaja@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการกักขังแทนการปรับกักขังแทนค่าปรับเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคเนื่องมาจากความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อศาลสั่งลงโทษปรับผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะร่ำรวยสามารถจ่ายค่าปรับตามใบเรียกเก็บเงินของศาลได้ แต่ในทางตรงกันข้ามต้องโทษปรับมีฐานะยากจนจะไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการจำกัดเสรีภาพและไม่สามารถจ่ายค่าปรับได้ บทความนี้จะนำเสนอแนวทางทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะร่ำรวยและผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะยากจน หากในกรณีที่ผู้ต้องโทษไม่มีทรัพย์สินที่จะยึดหรือใช้แทนค่าปรับรวมทั้งผู้ต้องโทษที่ไม่สามารถให้บริการสังคมเพื่อประโยชน์สาธารณะแทนค่าปรับได้ จึงจำเป็นต้องหามาตรการทางกฎหมายรองรับที่สามารถแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมและการถูกจำกัดเสรีภาพ ปัจจุบันมีปัญหาหลายประการเกี่ยวกับอัตราโทษคงที่สำหรับผู้ต้องโทษเนื่องจากกฎระเบียบไม่คำนึงถึงฐานะของผู้ต้องโทษปรับแต่ละคน บทความวิชาการนี้จึงเสนอแนวทางในการกำหนดอัตราโทษใหม่ให้ มีความสอดคล้องกับรายได้ของผู้ต้องโทษปรับในแต่ละคนและแต่ละวัน อาทิ หลักความเสมอภาคของค่าปรับอาจจะให้ชำระเป็นงวด ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการกักขังแทนค่าปรับโดยพิจารณาจากหลักการสัดส่วน คำแนะนำจากประธานศาล

* Received 11 February 2022; Revised 15 January 2023; Accepted 30 March 2020

ฎีกาเพื่อให้ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีมีฐานะร่ำรวยสามารถจ่ายค่าปรับโดยไม่มีเหตุการณ์ถูกจำกัดเสรีภาพ

คำสำคัญ: การกักขังแทนค่าปรับ, ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ, บริการสังคม, หลักความเสมอภาค, หลักความได้สัดส่วน

Abstract

This academic article aims to study the detention measures instead of fines for demonstrating, it is contrary to the principles of equality due to economic inequality. Meanwhile, the court orders the fines, the wealthy convicted person could pay the fine due to the court's bill. On the contrary, the unwealthy convicted person would not be able to pay the fine. As a result, to protect their restriction of liberty and inability to pay fines. This article will propose effective legal approaches that affect both wealthy and unwealthy convicted persons. If the convicted person has no real property to seize or use instead of the fine included unable to give social service for public benefit instead of fines. Furthermore, it is necessary to find legal measures that could solve the restriction of freedom and liberty. currently, there are several problems with fixed penalty rates for the convicted person since the rule does not concern each convicted person's status. Therefore, this article proposes guidelines for determining the new rate of penalties to be consistent with the income of the individual and daily fines, including the principle of equality of fines, which may be paid in instalments in order to avoid the detention instead of fine, regarding by the principle of proportion, the advice from the president of the Supreme Court so that the convicted person who is not wealthy could pay their fines without grounds for liberty.

Keywords: Confinement instead of Fines, Economic Inequality, Social Service Work, Equality Principles, Proportion Principle

บทนำ

จากปัญหาความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมของไทย เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาขึ้นจะต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28 ผู้ต้องหาต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามคำพิพากษาต่อศาล (Office of the Council of State, 2022) ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ตามมาตรา 29 เมื่อศาลพิพากษาลงโทษปรับแล้ว ผู้ต้องโทษปรับต้องนำเงินมาชำระค่าปรับ หากไม่นำเงินมาชำระค่าปรับภายใน 30 วัน จะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับตามจำนวนที่กำหนด หากไม่มีทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินที่สามารถจะยึดหรืออายัดได้ อาจถูกศาลสั่งกักขังแทนค่าปรับ (Office of the Council of State, 2022) อย่างไรก็ตามก็ตามโทษปรับเป็นการลงโทษที่มุ่งเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิดที่สามารถ ชำระค่าปรับได้ แต่เป็นผลเสียอย่างยิ่งต่อผู้กระทำความผิดที่ไม่มีทรัพย์สินพอที่จะนำมาชำระค่าปรับตามคำพิพากษา หากไม่ชำระค่าปรับ ภายในกำหนดเวลาและไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องถูกกักขังแทนค่าปรับโดยการจำกัดเสรีภาพซึ่งมีสภาพร้ายแรงกว่าโทษปรับ

การบังคับใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ไม่ได้ได้รับความเท่าเทียมซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ปรากฏความไม่เท่าเทียมในรายได้และทรัพย์สินของบุคคล ดังนั้นจึงมีแนวคิดที่จะเสนอแนวทางอื่นในการบังคับโทษปรับที่ไม่เป็นผลให้ผู้ต้องโทษปรับถูกจำกัดเสรีภาพ บทความวิชาการนี้จึงมุ่งศึกษามาตรการการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกักขังแทนค่าปรับเป็น มาตรการที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค และหาแนวทางอื่นในการบังคับโทษปรับที่นอกเหนือจากการกักขังแทนค่าปรับ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้หากไม่มีทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินที่สามารถจะยึดหรืออายัดได้ และไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ซึ่งเป็นมาตรการทางเลือกให้กับ ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ โดยอาจให้สิทธิที่จะยื่นคำร้อง

เพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหรือกรณีปรากฏแก่ศาลว่าผู้ต้องโทษปรับรายได้อยู่ในเกณฑ์จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้และผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจึงจะมีคำสั่งได้ ซึ่งหากนำมาตราการเหล่านี้มาใช้แก้ปัญหาให้กับผู้ต้องโทษปรับที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ (Office of the Council of State, 2022)

เมื่อการกักขังแทนค่าปรับเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคจึงไม่ควรมีการบังคับใช้ และมีแนวทางอื่น ในการบังคับโทษปรับ โดยค่าปรับให้กำหนดตามวันและรายได้ เนื่องด้วยปัจจุบันประเทศไทยใช้การกำหนดโทษแบบตายตัว ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ได้รับผลกระทบจากการลงโทษปรับมากกว่าผู้กระทำความผิดที่สามารถชำระค่าปรับได้ และเมื่อได้กำหนดค่าปรับตามคำพิพากษาแล้วก็นำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ในการบังคับโทษปรับ จากการเสนอแนวทางดังกล่าวจะทำให้ผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะยากจนสามารถที่จะชำระค่าปรับได้ และจะทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับอันไม่เป็นผลให้ผู้ต้องโทษปรับถูกจำกัดเสรีภาพทางการเคลื่อนไหวและการดำเนินชีวิตตามปกติ

บทความนี้แบ่งออกเป็นสามส่วนโดยในส่วนที่หนึ่งเป็นข้อความทั่วไปว่าด้วยโทษปรับและปัญหาที่นำไปสู่ความไม่เสมอภาคเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งในส่วนที่หนึ่งจะแบ่งเป็นข้อย่อยได้สามข้อย่อย ได้แก่ การบังคับโทษปรับที่นำไปสู่การกักขังแทนค่าปรับ มาตรการของการบังคับโทษปรับกรณีผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้ และเหตุผลที่ไม่สมควรนำการกักขังมาใช้แทนการบังคับโทษปรับโดยเปรียบเทียบกับโทษจำคุก จากนั้นในส่วนที่สองคือแนวคิดทฤษฎีที่นำไปสู่การเสนอแนวทางใหม่แทนการกักขังแทนค่าปรับ และในส่วนที่สามคือหลักการกักขังแทนค่าปรับกับแนวคิดทฤษฎีที่นำไปสู่การเสนอแนวทางใหม่

ข้อความทั่วไปว่าด้วยโทษปรับและปัญหาที่นำไปสู่ความไม่เสมอภาคเชิงเศรษฐกิจ

ประมวลกฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติประเภทของโทษไว้ในมาตรา 18 โทษจะมีลักษณะรุนแรงเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหรือรัฐมากน้อยเพียงใด โดยกำหนดโทษไว้ 5 ประเภท คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่บังคับเอากับชีวิต เป็นโทษที่ตัดโอกาสในการกระทำความผิดเป็นการถาวรและทดแทนการกระทำที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นโทษจำคุกและโทษกักขังเป็นโทษที่บังคับเอากับเสรีภาพอันเป็นโทษที่ตัดโอกาสในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราว หรืออาจจะถาวรในกรณีจำคุกตลอดชีวิต และสุดท้ายโทษปรับและโทษริบทรัพย์สินเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดอีก โดยวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งไม่ให้เกิดความผิดซ้ำและเพื่อไม่ให้บุคคลอื่นเลียนแบบการกระทำความผิดอีกด้วย ในปัจจุบันโทษปรับเป็นโทษที่ศาลนำมาใช้มากที่สุด และยังเป็นโทษที่นำไปใช้คู่กับโทษจำคุกในความผิดเกือบทุกประเภท ทั้งนี้เพราะโทษปรับเป็นวิธีการลงโทษที่รัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อย และไม่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด (Pandam, 2014)

การบังคับโทษปรับนั้นได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนในการบังคับเอาค่าปรับไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 คือมาตรการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับ กล่าวคือ ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องนำเงินมาชำระค่าปรับต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หากไม่ชำระจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ เว้นแต่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ และในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 มีมาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ อีกทั้งกำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับไม่เกิน 80,000 บาทที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับสามารถยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้อีกทางเลือกหนึ่ง

ในทางปฏิบัติของศาลในเรื่องการบังคับโทษปรับ เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับและจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับในวันที่ศาลมีคำพิพากษาได้ ศาลจะออกหมายกักขังจำเลยแทนค่าปรับทันที ทั้งที่จำเลยยังมีเวลาในการที่จะนำเงินมาชำระค่าปรับได้ภายในกำหนดเวลา 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาโดยศาลไม่ได้นำมาตรการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับมาบังคับก่อน เนื่องจากศาลเห็นว่าการที่ผู้ต้องโทษไม่สามารถชำระเงินได้นั้น เป็นเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยจะหลีกเลี่ยง ไม่ชำระค่าปรับ และมาตรการยึดทรัพย์สินมาใช้ค่าปรับซึ่งมีความซับซ้อนยุ่งยากและไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งการสั่งกักขังแทนค่าปรับย่อมทำให้คำพิพากษาของศาลมีผลบังคับทันทีและเป็นการเร่งรัดให้จำเลยหาเงินมาชำระค่าปรับ จากทางปฏิบัติดังกล่าวทำให้การบังคับโทษปรับเป็นกรณีศาลบังคับคดีในเรื่องการบังคับโทษปรับทันทีโดยไม่ได้รอระยะเวลาตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด อันนำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพของจำเลย ถือได้ว่าเป็นการบังคับเอากับเสรีภาพก่อนเพื่อให้มีการชำระค่าปรับ การเปลี่ยนโทษปรับเป็นการกักขังจึงเป็นการทำลายเจตนารมณ์ของโทษปรับ (Thipbunsap, 2009)

เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของการบังคับโทษปรับที่จะทำให้ผู้ต้องโทษปรับต้องถูกกักขังแทนค่าปรับซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 กรณี ได้แก่

1. กรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ได้นำเงินมาชำระค่าปรับภายใน 30 วัน ศาลจะออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อใช้แทนค่าปรับ หากผู้ต้องโทษปรับไม่มีทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าปรับได้ครบถ้วน และได้มีการยื่นคำร้องเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับแล้วแต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องโทษปรับไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ศาลจึงไม่อาจมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ ผู้ต้องโทษปรับดังกล่าวจึงต้องถูกกักขังแทนค่าปรับในเรื่องของมาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับจะมีการอธิบายเพิ่มเติมต่อไป

2. กรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่มีทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินที่จะชำระค่าปรับได้ครบถ้วน และไม่ได้อื่นคำร้องขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับอาจจะเพราะด้วยเหตุที่ยินยอมถูกกักขัง แทนค่าปรับหรือไม่ทราบถึงมาตรการดังกล่าวแล้วแต่กรณี ศาลจึงต้องออกหมายกักขังผู้ต้องโทษดังกล่าวแทนค่าปรับ

3. กรณีปัญหาในทางปฏิบัติในการบังคับโทษปรับกรณีที่ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้ในวันที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับ โดยศาลใช้เหตุที่ผู้ต้องโทษปรับจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับมาออกหมายกักขังแทนค่าปรับโดยมิได้รอให้ครบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง และได้ปฏิบัติตามขั้นตอนในการบังคับโทษปรับด้วยการ ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับก่อนแต่อย่างใด (Thipbunsap, 2009) อันเป็นเหตุให้ผู้ต้องโทษปรับต้องถูกกักขังแทนค่าปรับและจะถูกส่งตัวไปยังสถานที่กักขังโดยทันทีตามที่ได้อธิบายไว้แล้วข้างต้นในข้อที่ 1 ข้อความทั่วไปว่าด้วยโทษปรับและปัญหาที่นำไปสู่ความไม่เสมอภาคเชิงเศรษฐกิจในเรื่องของปัญหาของการกักขังแทนค่าปรับ

การกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาขึ้นอยู่กับลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติประเภทของโทษไว้ในมาตรา 18 โทษจะมีลักษณะรุนแรงเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดในปัจจุบันโทษปรับเป็นโทษที่ศาลนำมาใช้มากที่สุดเพราะโทษปรับเป็นวิธีการลงโทษที่รัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อย และไม่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิดการบังคับโทษปรับทันทีโดยมิได้รอระยะเวลาตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ไม่เป็นที่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพของจำเลยได้เนื่องจากถือได้ว่าเป็นการบังคับเอากับเสรีภาพก่อนให้จำเลยชำระค่าปรับ

มาตรการของการบังคับโทษปรับกรณีผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญา และมีการฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นจำเลยต่อศาลโดยศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษปรับ ผู้ต้องโทษปรับต้องนำเงินมาชำระค่าปรับต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีพิพากษา หากไม่นำเงินมาชำระภายในกำหนดระยะเวลาจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

กรณีที่ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดระยะเวลาสามสิบวัน ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และมาตรา 30 เว้นแต่จำเลยที่ต้องโทษปรับเป็นนิติบุคคล ซึ่งไม่อาจถูกกักขังแทนค่าปรับได้หรือให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ ดังนั้นหากจำเลยที่ต้องโทษปรับเป็นนิติบุคคลไม่สามารถชำระค่าปรับได้ จึงต้องมีการบังคับโทษ

ปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ด้วยการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของจำเลยที่เป็นนิติบุคคลเพื่อใช้ค่าปรับเท่านั้น มาตรา 29/1 กำหนดมาตรการบังคับโทษปรับโดยการให้อำนาจศาลในการออกหมายบังคับคดีด้วยการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ การบังคับคดีจะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาด ทั้งนี้ให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดี หมายความว่าแม้ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับ บางกรณีศาลจะไม่ออกหมายบังคับคดีก็ได้ กล่าวคือ ศาลอาจจะมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับที่ยินยอมด้วยให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ตามมาตรา 30/1 (Office of the Council of State, 2022)

ดังนั้นเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษปรับในคดีอาญา ผู้ต้องโทษปรับจะต้องนำเงินมาชำระค่าปรับต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดนับแต่วันที่ศาลมีพิพากษา หากไม่นำเงินมาชำระก็จะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ หากจำเลยที่ผู้ต้องโทษปรับเป็นนิติบุคคลซึ่งไม่อาจถูกกักขังแทนค่าปรับได้รวมถึงการบริการสังคมได้ ศาลอาจต้องมีการบังคับโทษด้วยการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของจำเลยที่เป็นนิติบุคคลเพื่อใช้ค่าปรับโดยการให้อำนาจศาลในการออกหมายบังคับคดีด้วยการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ

มาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ

ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 ถึงมาตรา 30/3 ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับมาใช้แก้ปัญหาคดีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่มีเงินชำระค่าปรับ

โดยหักค่าปรับออกจากการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับในอัตรา 500 บาทต่อวัน ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะยากจน แต่อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัดในการนำมาใช้หลายประการ เช่น ข้อจำกัดด้านอัตราค่าปรับซึ่งจะต้องเป็นกรณีที่ศาลสั่งลงโทษปรับไม่เกิน 80,000 บาท จะเห็นได้ว่าถ้าเกิน 80,000 บาท แล้วไม่มีเงินชำระค่าปรับก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ และจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับร้องขอต่อศาล หรือความปรากฏแก่ศาลว่าผู้ต้องโทษปรับอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ และผู้ต้องโทษปรับยินยอมเท่านั้น ศาลจึงจะสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับสามารถทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้หรือไม่ ซึ่งเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งลงโทษให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ นอกจากนี้ผู้ต้องโทษปรับหลายรายก็ไม่ทราบว่ามีมาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับจึงมิได้ร้องขอเข้ามา (Techasomboon, 2018) และจากการศึกษาพบว่ามาตรการดังกล่าวนั้นก็นำมาใช้แก้ปัญหาได้เฉพาะกับคนยากจนแต่เพียงทางเดียวสำหรับผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่สามารถชำระค่าปรับได้ มาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็มิได้มีบทบาทกับบุคคลดังกล่าวแต่อย่างใด ทำให้มาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาค ทั้งเป็นการจำกัดเสรีภาพ จำกัดเวลาพักผ่อนส่วนตัว และบังคับให้ซัดใช้เพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคม มาตรการให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับจึงไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องโทษปรับ (Pandam, 2014)

ผู้ต้องโทษปรับจะถูกกักขังแทนค่าปรับก็วันก็ขึ้นอยู่กับจำนวนค่าปรับตามคำพิพากษาหรือจำนวนค่าปรับที่ยังค้างชำระต่อศาล ซึ่งการกักขังแทนค่าปรับให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังที่กำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 24 ผู้ต้องโทษกักขังนั้นอาจถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งมาตรา 29 วรรคสอง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 24 วรรคสองมาใช้บังคับกับการกักขังแทนค่าปรับ หมายความว่าผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับจะ ถูกกักขังในที่อาศัยของตนเองไม่ได้ โดยการกักขังแทนค่าปรับจะถืออัตรา 500 บาทต่อวัน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 30 (Pakau, 2020) ในการคำนวณระยะเวลา นั้นให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึง

จำนวนชั่วโมง ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนค่าปรับ เว้นแต่ผู้นั้นต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา 22 ก็ให้หักออกก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที (Office of the Council of State, 2022)

การกำหนดโทษปรับไว้ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะไม่ให้เกิดอันตรายขึ้นกับสังคมซึ่งเป็นอันตรายที่ไม่รุนแรงมาก และเพื่อเป็นการทดแทนที่ได้กระทำต่อเสรีภาพต่อชีวิตหรือต่อร่างกายโดยกฎหมายเห็นว่าขนาดของความผิดที่ผู้กระทำได้รับเมื่อเทียบกับบทลงโทษแล้วไม่มีความจำเป็นที่ถึงกับต้องจำกัดเสรีภาพ นอกจากนี้การลงโทษจำคุกหรือกักขังมีขึ้นก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ อย่างไรก็ตามการลงโทษจำคุกในระยะเวลาสั้นอาจไม่เพียงพอที่จะให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ ดังนั้นในการกระทำความผิดอาญาในคดีเล็กน้อยซึ่งจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่ควรถูกปรับโทษจำคุก จึงได้มีการเสนอโทษปรับซึ่งเป็นการลงโทษในทางทรัพย์สินและเป็นการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้น นอกจากนี้การที่รัฐใช้การลงโทษปรับแทนโทษจำคุกกระยะสั้นยังเป็นผลทำให้รัฐประหยัดงบประมาณในการบริหารจัดการการบังคับโทษอีกด้วย ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการนำโทษปรับมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดก็เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้ เช่น รัฐไม่จำเป็นต้องจัดหาสถานที่กักขังหรือจำคุกให้อีก เป็นการประหยัดงบประมาณในการใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ถูกกักขังหรือจำคุกระหว่างต้องโทษ ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจที่จะกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่มีมลทิน ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเป็นต้น (Techasomboon, 2018)

การกำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้นั้น โดยหักค่าปรับออกจากการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะยากจน แต่อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัดเนื่องจากมาตรการดังกล่าวไม่เหมาะสมกับผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่สามารถชำระค่าปรับได้ทันที อีกทั้งมาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็มีได้มีบทบาทกับบุคคลดังกล่าวแต่อย่างไรก็ตาม ทำให้มาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์

แทนค่าปรับไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาค ทั้งเป็นการจำกัดเสรีภาพ จำกัดเวลาพักผ่อนส่วนตัว และระยะเวลาไม่น้อยอาจไม่เพียงพอที่จะให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบจึงไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องโทษปรับ

เหตุผลที่ไม่สมควรนำการกักขังมาใช้แทนการบังคับโทษปรับโดยเปรียบเทียบกับโทษจำคุก

ลักษณะของโทษที่จะบังคับแก่ผู้กระทำความผิดมี 3 ลักษณะคือ โทษที่บังคับต่อชีวิต โทษที่บังคับต่อเสรีภาพ โทษที่บังคับต่อทรัพย์สิน โทษจำคุกและโทษกักขัง ล้วนเป็นโทษที่บังคับต่อเสรีภาพ ซึ่งโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลาตามคำพิพากษาของศาลและไม่มีกำหนดระยะเวลากรณีศาลพิพากษาจำคุกตลอดชีวิตในการคำนวณเกี่ยวกับระยะเวลาจำคุกจะเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดตามประมวลกฎหมายอาญา

โทษกักขังเป็นโทษที่มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการเช่นเดียวกับโทษจำคุก แต่เป็นโทษที่มีลักษณะเบากว่า ซึ่งเป็นการกักตัวไว้ในสถานที่กักขังที่กำหนดไว้ แต่ไม่ใช่ที่เรือนจำเหมือนการจำคุก เช่น สถานกักขังกลาง เป็นต้น แต่ลักษณะของโทษจำคุกและกักขังเป็นโทษที่ทำให้สูญเสียอิสรภาพ และอาจส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ต้องโทษเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก ภายหลังจากปล่อยตัวเหตุเพราะคนที่อยู่รอบข้างได้ ตั้งข้อรังเกียจเข้าใจว่าเป็นคนติดคุก เพราะคนส่วนใหญ่ไม่ได้ทราบถึงข้อเท็จจริง ความแตกต่างของสาเหตุลักษณะของโทษจำคุก โทษกักขัง การกักกันตัวเพื่อความปลอดภัย หรือการถูกคุมขังไว้ที่สถานีตำรวจ เมื่อเขาเห็นว่าบุคคลนั้นถูกควบคุมตัวไว้ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น เรือนจำ สถานกักขัง สถานีตำรวจ เป็นต้น ผู้ต้องโทษไม่ว่าจะกรณีใดก็ถูก สังคมประณามไปแล้วว่าเป็นคนขี้คุก ขี้ตะราง

โทษกักขังจึงแตกต่างจากโทษอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นโทษที่เปลี่ยนมาจากโทษอื่น ๆ ทั้งสิ้นในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีความผิดใดที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษกักขังโดยตรง เป็นแต่เพียงรับโทษอื่น ๆ เช่น โทษจำคุกหรือ โทษปรับ แล้วเปลี่ยนมาเป็นโทษกักขังเท่านั้น โทษกักขังจะใช้แก่ผู้กระทำความผิดในกรณีดังนี้ เช่น เปลี่ยนมาจากโทษจำคุก (มาตรา 23) เปลี่ยนมาจากโทษปรับ กรณีไม่ยอมชำระค่าปรับหรือศาลมีเหตุสงสัยว่าผู้ต้องโทษ

ปรับจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ (มาตรา 29) (Vajanasawad, 2008) กรณีโทษกักขังเปลี่ยนมาจากโทษจำคุกเมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุกตามความในมาตรา 23 ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้ (Office of the Council of State, 2022)

สถานที่กักขังมีบัญญัติอยู่ในมาตรา 24 “ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนหรือศาลจะสั่งในคำพิพากษาให้กักขัง ผู้กระทำความผิดไว้ในที่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของ ผู้ถูกกักขังก็ได้ ถ้าในสถานที่กักขังดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้นั้นหรือมีพฤติการณ์พิเศษประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่า ไม่สมควรกักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้กักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่อื่นซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของ ผู้นั้นเองโดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ก็ได้” ตามความในมาตรา 24 วรรคสาม ศาลจะมีคำสั่งให้เปลี่ยนสถานที่กักขังไปเป็นสถานที่อื่นก็ได้ แต่ต้องมีใช่ที่อยู่อาศัยของผู้ถูกกักขังเอง เหตุเพราะผู้ถูกกักขังนั้นอาจถูกกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ซึ่งมาตรา 29 วรรคสอง มิให้นำบทบัญญัติในมาตรา 24 วรรคสองมาใช้บังคับ ซึ่งก็หมายความว่าผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับจะถูกกักขังในที่อยู่อาศัยของตนไม่ได้ ดังนั้นหากมีกรณีตาม มาตรา 24 วรรคสาม เช่น กรณีที่สถานที่กักขังนั้นก่อให้เกิดอันตราย กฎหมายไม่ให้มีการเปลี่ยนสถานที่กักขังมาเป็นที่อยู่อาศัยของผู้ถูกกักขังเอง เพราะผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับไม่อาจถูกกักขังในที่อยู่อาศัยของตนเองได้ การที่จะให้เปลี่ยนมากักขังในที่อยู่อาศัยของตนเองในภายหลังจึงไม่อาจกระทำได้ จะเห็นได้ว่าผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับเท่านั้นที่ไม่ได้รับสิทธิที่จะได้กักขังในสถานที่อยู่อาศัยของตนเองได้แต่สำหรับผู้ต้องโทษกักขังอาจถูกกักขังในสถานที่อยู่อาศัยของตนเองได้ (Vajanasawad, 2008)

จากกรณีนี้ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับซึ่งเปลี่ยนมาจากโทษปรับที่มีการบังคับเอากับทรัพย์สินกรณีที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้หรือศาลสงสัยว่าจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ อาจต้องถูกกักขังแทนค่าปรับอันเป็นโทษกักขังที่มีลักษณะเป็นโทษที่บังคับเอากับเสรีภาพ อีกทั้งผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับก็มีข้อจำกัดมากกว่าผู้ต้องโทษกักขังในกรณีที่ถูกกักขังในสถานที่อยู่อาศัยของตนเองได้

แนวคิดนำไปสู่การเสนอแนวทางใหม่แทนการกักขังแทนค่าปรับในประเทศไทย

การบังคับโทษปรับกรณีที่ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้ หลังจากได้ศึกษา มาตรการยึดทรัพย์สินหรือ आयัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินใช้ค่าปรับ มาตรการกักขังแทน ค่าปรับ มาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับและปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติจริง จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นยังเป็นเหตุให้ผู้ต้องโทษปรับ หลายรายต้องถูกจำกัดเสรีภาพด้วยการกักขังแทนค่าปรับ ฉะนั้นจึงมีแนวทางใหม่ในการบังคับ โทษปรับที่จะ ไม่ทำให้ผู้ต้องโทษปรับต้องถูกจำกัดเสรีภาพ ในทางปฏิบัติการบังคับคดีในเรื่อง การบังคับโทษปรับหากศาลมีคำพิพากษาแล้วผู้ต้องโทษปรับไม่มีเงินชำระค่าปรับศาลก็จะส่ง ลงโทษกักขังแทนค่าปรับทันที ทั้งที่ยังอยู่ในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับแต่ศาลมีคำพิพากษา เนื่องจากมาตรการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินมาชำระค่าปรับนั้นมีขั้นตอน ที่ซับซ้อนยุ่งยากและไม่มีหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบโดยตรง มาตรการดังกล่าวจึงนำมาใช้บังคับ โทษปรับกรณีที่ต้องโทษปรับเป็นนิติบุคคล ผู้ต้องโทษปรับที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องสูญเสีย อิสรภาพและทำให้รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการดูแลผู้ต้องโทษ (Pandam, 2014)

จากการศึกษาระบบการลงโทษปรับของประเทศไทยในปัจจุบันใช้ระบบการกำหนด อัตราโทษปรับแบบตายตัว (Fixed Sum System) ซึ่งมีได้ทำให้การลงโทษเป็นไปโดยเท่าเทียม เนื่องจากโทษปรับที่กำหนดแบบตายตัวทำให้เกิดความ ไม่เสมอภาคในการลงโทษ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่สามารถชำระค่าปรับได้จะไม่ได้รับผลกระทบจากการ ลงโทษหนักเท่าผู้ที่มิมีฐานะยากจนที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ผู้ที่มีฐานะยากจนก็จะได้รับ ผลกระทบจากการลงโทษปรับอย่างรุนแรงเนื่องจากจะถูกศาลบังคับใช้ค่าปรับโดยวิธีการยึด ทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินมาชำระค่าปรับหรือไม่ก็ถูกกักขังแทนค่าปรับ

จากปัญหาการบังคับโทษปรับและการกำหนดอัตราโทษปรับในประเทศไทยไม่ได้ คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและรายได้ของผู้ต้องโทษปรับซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อม ล้า ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย ความร่ำรวยหรือความยากจนย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคล ไม่เท่าเทียมกัน (Laikram & Pathak, 2021) ไม่เว้นแม้แต่ในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะ ความผิดเดียวกัน คนยากจนกลับเป็นผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำที่รุนแรงกว่า แม้จำนวนค่าปรับ สำหรับการกระทำความผิดอย่างเดียวกันมีจำนวนเท่ากันก็ตาม (Laikram & Pathak, 2022) แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบถึงผลของการลงโทษปรับระหว่างผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกับผู้มี

ฐานะยากจนจะได้รับผลกระทบมากกว่าซึ่งไม่ต่างจากการถูกลงโทษที่รุนแรงกว่าหากไม่มีเงินชำระค่าปรับ ผลที่ตามมาคือการต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ และผลของคดีก็ไม่ได้กระทบแค่ตัวผู้กระทำความผิดแต่เพียงผู้เดียวแต่อาจจะกระทบถึงบุคคลในครอบครัวด้วยเช่นกัน (Techasomboon, 2018)

ภาพที่ 1 มาตรการทางกฎหมายบังคับโทษปรับ (Wijitvetkarn, 2016)

1. หลักความเสมอภาค

คำว่าความเสมอภาค (Equity) นั้น แตกต่างกับคำว่าความเท่าเทียมโดยเฉพาะในมุมมองทางกฎหมายแล้วจะมีได้เรียกร้องให้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันอย่างสิ้นเชิง (Soonthornanantachai, 2017) กล่าวคือ มิได้ หมายความว่าบุคคลทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้คำนึงถึงข้อแตกต่างใด ๆ เลย แต่เฉพาะกรณี สิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญเหมือนกันจึงควรจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและกรณีสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญต่างกันจะต้องได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน (Raksakaew, 2021) หลักความเสมอภาคถือได้ว่าเป็นหลักที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และถือว่าเป็นหลักการ

พื้นฐานที่สุด พื้นฐานยิ่งกว่าเสรีภาพทั้งนี้เพราะความเสมอภาคก็คือ มนุษย์นั่นเอง ความเสมอภาคทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างทั่วถึง (Wijitvetkarn, 2016)

ประชาชนคนไทยได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันเสมอมาโดยได้รับการรับรองไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดหลักความเสมอภาคของบุคคลไว้ในมาตรา 4 ว่า ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกันซึ่งเห็นได้ว่ารัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของบุคคลภายในประเทศให้ได้รับความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน เช่น ด้านกฎหมายโดยบัญญัติไว้ในมาตรา 27 ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (Office of the Council of State, 2022)

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทาง ศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม” (Office of the Council of State, 2022)

เนื่องจากการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในสายตาของกฎหมายนั้น หมายถึง กรณีที่มีข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันย่อมได้รับผลในทางกฎหมายอย่างเดียวกัน ดังนั้นเรื่องหลักความเสมอภาคจึงต้องมีการเปรียบเทียบกันระหว่างข้อเท็จจริง 2 ข้อเท็จจริง บุคคล 2 บุคคล หรือกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม โดยจะต้องคำนึงว่าไม่มีข้อเท็จจริงใด ๆ หรือบุคคลใด หรือกลุ่มบุคคลใดจะเหมือนกันทุกประการอีกข้อเท็จจริงหนึ่งหรืออีกบุคคลหนึ่ง เพราะหากปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้พิจารณาข้อเท็จจริงอันเป็นสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ในที่สุดอาจนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมได้ (Wijitvetkarn, 2016)

2. หลักความได้สัดส่วน

หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ หมายความว่า มาตรการที่นำมาใช้จะต้องเกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะของส่วนรวมกับผลกระทบหรือความเสียหาย

ต่อสิทธิในพื้นที่ฐานของเอกชนหรือสังคมโดยรวมหากประโยชน์สาธารณะที่ได้รับมีเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบที่เกิดกับของเอกชนหรือสังคมโดยรวม กรณีย่อมถือว่าไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ จึงเป็นหลักการที่เรียกร้องให้เกิดดุลยภาพระหว่างความเสียหายของเอกชนหรือสังคมโดยรวม กับประโยชน์มหาชนหรือประโยชน์สาธารณะจากมาตรการที่รัฐเลือกดำเนินการอันเป็น หลักการที่ต้องชั่งน้ำหนักหาความสมดุลระหว่างสิทธิหรือส่วนได้เสียของเอกชนกับสิทธิหรือส่วน ได้เสียของมหาชนว่าหากใช้ดุลพินิจนั้นแล้วจะส่งผลเสียหายแก่เอกชนหรือมหาชนมากน้อย เพียงใด (Suksri, 2021)

3. คำแนะนำของประธานศาลฎีกา

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการใช้โทษอาญาพ.ศ. 2563

ข้อ 2 โทษกักขังหรือจำคุกเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่าง รุนแรงและส่งผลกระทบต่อการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดนั้นจึงต้องใช้ด้วยความตระหนักถึง ผลกระทบอย่างรอบด้านและพึงใช้ต่อเมื่อไม่สามารถใช้โทษหรือมาตรการที่เป็นทางเลือกอื่นได้

ข้อ 3 การกำหนดจำนวนเงินค่าปรับศาลพึงคำนึงถึงฐานะการเงินหรือความสามารถใน การชำระของผู้กระทำความผิด แต่ละบุคคลประกอบด้วยจำนวนค่าปรับจึงอาจแตกต่างกันไปจากบัญชี มาตรฐานโทษได้

ข้อ 4 ถ้าลักษณะของความผิดไม่ใช่ความผิดที่ส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ และสังคมเมื่อคำนึงถึงฐานะการเงิน รายได้ และภาระหนี้สินต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดแล้ว ศาล อาจให้ผู้นั้นผ่อนชำระค่าปรับได้ในระยะเวลาที่ศาลเห็นเหมาะสมและในระหว่างผ่อนชำระ ไม่ควรสั่งกักขังผู้นั้น เว้นแต่จะมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงไม่ใช้เมื่อการกักขังแทนค่าปรับเป็น มาตรการที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค จึงไม่ควรมีการใช้บังคับและเสนอแนวทางอื่นในการ บังคับโทษปรับ โดยค่าปรับกำหนดตามวันและรายได้เนื่องด้วยประเทศไทยไม่นำระบบการ ปรับตามวันและรายได้มาใช้ในการกำหนดโทษปรับ เนื่องจากระบบคำนวณรายได้ของบุคคล ในประเทศไทย ยังไม่มีศักยภาพฐานข้อมูลในการจัดเก็บรายได้ประชากรของรัฐยังขาด ประสิทธิภาพ (Pandam, 2014) ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ได้รับ ผลกระทบจากการลงโทษปรับมากกว่า ผู้กระทำความผิดที่สามารถชำระค่าปรับได้ และเมื่อ ได้กำหนดค่าปรับตามคำพิพากษาแล้วก็นำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ในการบังคับโทษปรับ ค่าปรับ (Office of the President of the Supreme Court, 2022)

มาตรการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน มาตรการกักขังแทนค่าปรับ มาตรการทำงานบริการสังคมหรือบริการสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ ซึ่งทำให้ผู้ต้องโทษปรับต้องถูกจำกัดเสรีภาพ เนื่องจากมาตรการดังกล่าวมีขั้นตอนที่ซับซ้อนยุ่งยากและไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง โดยเฉพาะผู้ต้องโทษปรับที่เป็นบุคคลธรรมดาอาจสูญเสียอิสรภาพและทำให้รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการดูแลผู้ต้องโทษ หากพิจารณาเปรียบเทียบถึงผลของการลงโทษปรับระหว่างผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกับผู้มีฐานะยากจน ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าจะได้รับผลกระทบมากกว่าซึ่งไม่ต่างจากการถูกลงโทษที่รุนแรงกว่า ดังนั้นหลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วน และคำแนะนำของประธานศาลฎีกา จะเป็นกรอบกฎหมายขับเคลื่อนและผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมสำหรับทุกคนให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

การกักขังแทนค่าปรับเป็นมาตรการหนึ่งในการบังคับโทษปรับที่เปลี่ยนมาจากโทษปรับในกรณีที่บุคคลนั้นไม่มีเงินชำระค่าปรับ การกักขังแทนค่าปรับมีลักษณะเป็นการกักขังที่จำกัดเสรีภาพของบุคคลซึ่งบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพเพื่อใช้ค่าปรับนั้นก็คือบุคคลบางกลุ่มที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้เท่ากับว่าบุคคลกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงเสรีภาพในขณะที่กลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ชำระค่าปรับได้เข้าถึงเสรีภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งหมายความว่าหากเสรีภาพสามารถใช้ได้เพียงบุคคลบางคนเท่านั้นในขณะที่คนบางกลุ่มบางคนเข้าถึงไม่ได้ ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ถือว่ามีเสรีภาพแต่ประการใด เพราะหลักความเสมอภาคนั้นจะทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างเสมอภาคกับทุกคนความเสมอภาคเป็นพื้นฐานของเสรีภาพและเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นได้จริง หลักความเสมอภาคมิได้หมายถึงความเท่าเทียมกันในทุกกรณี หากมาตรการกักขังแทนค่าปรับเป็นมาตรการที่ใช้กับบุคคลที่ต่างกันในเรื่องของฐานะของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงเสรีภาพได้ จึงย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค การกักขังแทนค่าปรับจึงไม่ได้ทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้

การปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine) หลักการสำคัญของระบบปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้อยู่บนสมมติฐานที่ว่าผู้กระทำผิดแต่ละคนมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน การปรับต้องมุ่งไปที่ปริมาณวันซึ่งจะนำมาเป็นเกณฑ์ในการปรับไม่ใช่จำนวนเงินซึ่งเป็นค่าปรับโดยการปรับตามวันและรายได้จะกำหนดอัตราค่าปรับให้ มีความสัมพันธ์กับรายได้โดย

เท่าที่ควร ย่อมถือว่าเป็นไปตามหลักความได้ สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Office of the President of the Supreme Court, 2022)

ทั้งนี้โทษเป็นวิธีการบังคับที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญาจึงต้องเป็นโทษต้องที่เป็นไปโดยเสมอภาค หมายความว่า การลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดในฐานใดฐานหนึ่ง จะต้องกระทำโดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าผู้นั้นจะมีความแตกต่างกันในฐานหรือปัจจัยอื่นใดอย่างไรก็ตามแม้แนวทางที่ได้เสนอไปเมื่อศาลพิจารณารายได้ต่อวันของผู้กระทำ ความผิดประกอบเพื่อลงโทษปรับแล้วจะทำให้ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต้องชำระค่าปรับในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีฐานะยากจน เนื่องด้วยโทษที่ต้องเป็นไปโดยเสมอภาคนี้ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดที่ว่าทุกคนที่กระทำความผิดฐานเดียวกันต้องรับโทษจำนวนเท่ากัน เมื่อโทษอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดมีหลายรูปแบบ และการแก้ปัญหาอาชญากรรมไม่อาจอาศัยแต่โทษที่รุนแรงอย่างเดียว การใช้โทษอาญาต้องตระหนักถึงผลกระทบอย่างรอบด้านและพิจารณาปรับใช้โทษอาญาให้มีความเหมาะสมแก่ผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมค่าปรับเดียวกัน (Techasomboon, 2018)

การกักขังแทนค่าปรับเป็นมาตรการทางกฎหมายสำหรับบุคคลที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ซึ่งมีลักษณะเป็นการกักขังที่จำกัดเสรีภาพของบุคคล เพราะบุคคลบางกลุ่มที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้เท่ากับว่าบุคคลกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงเสรีภาพในขณะที่กลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ชำระค่าปรับได้เข้าถึงเสรีภาพอย่างเต็มที่ หากมาตรการกักขังแทนค่าปรับเป็นมาตรการที่ใช้กับบุคคลที่ต่างกันในเรื่องของฐานะของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงเสรีภาพได้ จึงย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาคตามหลักรัฐธรรมนูญและไม่ได้ทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคเมื่อพิจารณาจากหลักการได้สัดส่วน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับแล้วจะต้องนำเงินมาชำระค่าปรับต่อศาล หากไม่มีเงินชำระค่าปรับจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ในทางปฏิบัติศาลมิได้รอเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแต่ศาลกลับสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับทันทีโดยใช้เหตุที่ว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยง ไม่ชำระค่าปรับ หรือแม้กฎหมายได้มีมาตรการทางเลือกให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ มาตรการนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องโทษปรับไม่ว่าจะ

เป็นกรณีที่ต้องโทษปรับยื่นคำร้องต่อศาลหรือความปรากฏแก่ศาลเอง และต้องเป็นกรณีที่อยู่ในเกณฑ์ที่ศาลจะสามารถพิจารณาและมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือ ทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้จึงจะไม่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่หากผู้ต้องโทษปรับไม่ได้ยื่นคำร้องขทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือเมื่อศาลพิจารณาแล้วไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ได้ ก็จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ การกักขังแทนค่าปรับดังกล่าวเป็นการกระทำที่ถือเป็นการเบี่ยงเจตนาบรรณณ์ที่แท้จริงของโทษปรับไปสู่โทษที่หนักกว่าโทษปรับคือ การกักขังแทนค่าปรับซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับโทษจำคุก (Chinanawin, 2015) การลงโทษเกินกว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดควรได้รับแล้ว มาตรการกักขังแทนค่าปรับเป็นมาตรการที่ใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต่างกันในเรื่องของฐานะ เพราะผู้กระทำความผิดที่มีเงินชำระค่าปรับได้จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพด้วยการกักขังแทนค่าปรับ แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับได้ไม่สามารถเข้าถึงเสรีภาพได้ ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค เป็นความเหลื่อมล้ำในเรื่องของฐานะเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้ต้องโทษปรับไม่มีเงินชำระค่าปรับเนื่องจากปัญหาการกำหนดอัตราโทษโดยที่ไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระค่าปรับ เพราะการลงโทษปรับแบบตายตัวซึ่งมิได้มีการพิจารณารายได้ต่อวันของผู้กระทำความผิดประกอบแต่ถ้ากำหนดอัตราโทษตามวันและรายได้ ทั้งมีการให้ผู้กระทำความผิดสามารถผ่อนชำระค่าปรับได้ จะช่วยหลีกเลี่ยงการถูกกักขังแทนค่าปรับสำหรับผู้กระทำความผิดที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ เพราะการกักขังแทนค่าปรับนั้นเป็นการบังคับเอากับเสรีภาพของผู้กระทำความผิดจึงไม่สอดคล้องกับเจตนาบรรณณ์ของการบังคับโทษปรับที่มุ่งประสงค์บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและจากการเสนอแนวทางใหม่ดังกล่าว แนวทางนี้จะทำให้ผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะยากจนสามารถชำระค่าปรับได้อันจะทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับซึ่งเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับเจตนาบรรณณ์ในการลงโทษปรับไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะมีฐานะร่ำรวยหรือฐานะยากจนก็สามารถนำมาใช้บังคับได้ รัฐก็จะไม่เสียประโยชน์ที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและไม่ต้องเปลืองงบประมาณในการก่อสร้างสถานกักขังและในการเลี้ยงดูผู้ต้องโทษ อีกทั้งไม่ทำให้ผู้ที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ต้องถูกจำกัดเสรีภาพอย่างไม่เป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- Chinanawin, C. (2015). Inequality in the Process of Justice. *Journal of Human Society Review*, 17(2) , 82. Retrieved from http://hs.pbru.ac.th/phocadownloadpap/hs_magazine/2_2558/7.pdf
- Laikram, S., & Pathak, S. (2021). Legal Implications of Being a Prostitute Amid COVID-19 : A Gender Based Research in Thailand. *ABAC Journal*, 41(3), 90-109.
- _____. (2021). Public Procurement Regulation: Increasing Developing Integration in Asean. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 6, 1-14.
- Laikram, S., & Pathak, S. (2022). The effectiveness of corporate law on agency issues in ASEAN's developing countries. *Kasetsart Journal of Social Sciences*.
- Office of the Council of State. (2022). *Constitution of the Kingdom of Thailand*. Retrieved from Office of the Council of State: <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=774606&ext=htm>.
- Office of the Council of State. (2022). *Criminal Code of Thailand*. Retrieved from Office of the Council of State: <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=443287&ext=htm>.
- Office of the President of the Supreme Court. (2022). Recommendation of the President of the Supreme Court on the guidelines for the use of criminal penalties , B.E. 2020. Retrieved from Office of the President of the Supreme Court: <https://opsc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/1145/iid/221573>.
- Pakau, S. (2020). Double Standard: Unequal Equality in Thai Society. *Journal of MCU Humanities Review*, 6(1), 337.

- Pandam, K. (2014). The enforcement of fines: a study of the case of forced work in lieu of fines. Retrieved from National Research Council of Thailand (NRCT): <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/285688>
- Raksakaew, P. (2021). CREATING EQUALITY IN SOCIETY: CONCEPTS BASED ON GOOD GOVERNANCE. *Journal of the Social Science Perspective*, 10(1), 335-336.
- Soonthornanantachai, T. (2017). The Equality, Equity and Social Justice with the Social Welfare of Thailand. *huachiew chalermprakiet law journal*, 7(2), 52-65.
- Suksri, P. (2021). *General Administrative Laws in Judgments of the Supreme Administrative Court : A Study of Proportion and Equity Principles*. Retrieved from Administrative Court: https://admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/Academic/Academic_030216_133205.pdf
- Techasomboon, S. (2018). Complementary measures in lieu of fines in petty cases. Retrieved from National Defense College: http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/8546p/%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1.pdf
- Thipbunsap, S. (2009). *Criminal Execution: Study of the enforcement of fines*. Retrieved from National Research Council of Thailand (NRCT) : <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/216061>
- Vajanasawad, K. (2008). *Explanation of Criminal Law Part 1*. Bangkok : Pol Siam Printing Thailand .

Wijitvetkarn, N. (2016). Equality of the people's rights under the Constitution. Retrieved from Constitution College, Institute of Constitutional Studies Office of the Constitutional Court: http://elibrary.constitutionalcourt.or.th/document/documents/documents/IS4H_590410.pdf